

مقدمه‌ای بر جغرافیای نظامی

تعاریف و کلیات

(قسمت اول)

سرلشکر پاسدار دکتر سید یحیی صفوی
عضو هیأت علمی دانشگاه امام حسین (ع)

1-1) تعاریف

جغرافیای نظامی در مورد مناطق خاص مأموریت‌های نظامی بحث می‌کند. از جمله تقسیم‌بندی جغرافیای نظامی عبارت است از:

1- تجزیه و تحلیل منطقه عملیاتی،

تعیین اثر عوارض طبیعی و انسانی یک منطقه، در عملیات تاکتیکی نظامی می‌باشد. در این تجزیه و تحلیل همه پدیده‌های طبیعی از جمله، تغییرات سطح زمین در اثر عوامل طبیعی، شکل ظاهری و پستی و بلندیها، مسیر زهکشی، رشد نباتات، زندگی حیوانات و مواد سطحی زمین مورد توجه قرار می‌گیرد، بخش دیگر این تجزیه و تحلیل به عوارض مصنوعی و ساخته دست‌انسان از قبیل ساختمانها و تأسیسات (خطوط راه آهن، جاده‌ها، فرودگاه، سد، خطوط انتقال نیرو و اراضی کشاورزی) می‌پردازد. علاوه بر این در تجزیه و تحلیل منطقه عملیاتی مسائل آب و هوایی مورد توجه قرار می‌گیرد.

2- تجزیه و تحلیل صحنه جنگ،

تجزیه تحلیل منطقه استراتژیک به مفهوم کاربرد جغرافیای نظامی در سطح فن عملیاتی است. تجزیه تحلیل منطقه عملیاتی برای تشریح تأثیر عملیات نظامی روی ویژگیهای یک صحنه بالقوه و بالفعل جنگ مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این مورد، ویژگیهای طبیعی و مصنوعی موجود در صحنه جنگ را شامل می‌شود. الگوی مشاغل فعالیت انسان، شهرهای موجود، مناطق کشاورزی، جاده‌ها، خطوط راه آهن و فرودگاهها و نیز شکل طبیعی زمین، زه‌کشی، گیاهان و آب و هوا از جمله عوامل مهم و قابل توجه صحنه عملیات به شمار می‌آیند.

3- جغرافیای سیاسی - نظامی،^۳

کاربرد جغرافیای نظامی در سطح جهانی با استراتژیک را جغرافیای سیاسی - نظامی می‌نامند.

جغرافیای نظامی^۱ یکی از شاخه‌های علوم جغرافیایی می‌باشد که کلیه اثرات طبیعی، فرهنگی (انسانی) و زیست محیطی را بر سیاستها، برنامه‌ها و طرحهای نظامی و عملیات رزمی / پشتیبانی در سطح جهانی، منطقه‌ای و محلی مورد بررسی قرار می‌دهد.^۲

جغرافیای نظامی علمی است که تأثیر عوامل جغرافیایی یک کشور یا یک منطقه را در حرکت‌های نظامی بیان می‌کند. جغرافیای نظامی بخشی از علوم نظامی است که با ویژگیهای محیط و منطقه عملیات در ارتباط است.

جغرافیای نظامی، یکارگیری روش تجزیه و تحلیل جغرافیایی، برای مسائل نظامی را شامل می‌شود. شایان ذکر است که برای جغرافیای نظامی، تعاریف مختلفی ارائه شده است، لیکن دو مطلب اساسی در تعریف جامع ضروری بنظر می‌رسد.

الف - مقیاس و کاربرد جغرافیای نظامی

کاربرد جغرافیای نظامی از نظر هیران سیاسی، برنامهریزان و تدوین کنندگان امنیت ملی، فرماندهان و سلسله مراتب نظامی که در تدوین استراتژی نظامی نقش دارند دارای تعریف خاص و محدود مشخصی است

ب - جغرافیای نظامی در مقابل تهدیدات داخلی و خارجی و شرایط مختلف ژئوپلیتیک هر منطقه، ارزش خاص خود را دارد. در واقع جغرافیای نظامی در مقابل تهدیدات ارائه کننده جهت‌های تهدید و استفاده از عوامل جغرافیایی در مقابل این تهدیدات است.

جغرافیای نظامی راهنمای مؤثری در طرح‌ریزیهای ملی و برنامهریزی کلان یک کشور اعم از آمایش سرزمین است، تا مکانیابی مناسب طرحهای توسعه و اقدامات سازندگی کشور مانند تأسیسات زیربنایی و صنعتی در هر شرایطی از ملاحظات امنیتی دفاعی برخوردار باشند.

جغرافیای نظامی	هدف عملیات	سطح جنگ	قدرتها
جغرافیای سیاسی-نظامی	جهانی-بین‌المللی	استراتژیک	نیروها
تجزیه و تحلیل صحنه جنگ	صحنه جنگ	منطقه‌ای-قاره‌ای	لشگرهای رزمی
تجزیه و تحلیل منطقه عملیاتی	صحنه جنگ	محلی-سلی	

جدول (۱-۱): تقسیم‌بندی جغرافیای نظامی

۴- جغرافیای نظامی موضوعی،

جغرافیای نظامی موضوعی، یک نوع پدیده خاص و به طور کامل مشخص در سطح جهان را تحت پوشش قرار می‌دهد. مطالعات اصلی جغرافیای نظامی موضوعی عبارت هستند از:

○ مطالعات محیطی

شامل تأثیر آب و هوا، گیاهان و جانوران در فراهم ساختن تجهیزات مناسب و آموزش نیروهایی که باید در قسمتهای مختلف جهان بکار گرفته شوند، می‌باشد. گروههای نظامی که در مناطق قطب شمال بکار گمارده می‌شوند و نظامیانی که در مناطق بیابانی کم ارتفاع خدمت می‌کنند، نباید یک نوع آموزش داده شوند و باید به تجهیزات خاص مناسب مجهز گردند. در صورتی که در بررسی منطقه با توجه به سمت و سوی تهدیدات شهرها، کلاً عوامل انسانی را نیز دربرمی‌گیرد لذا در مطالعات محیطی باید عوامل انسانی طبیعی و نظامی با توجه به سمت تهدیدات مورد بررسی قرار گیرد.

○ زمین شناسی نظامی

یک روش علمی است که با طبیعت چینه‌بندی صخره‌های سطح زمین سر و کار دارد. به عنوان مثال زمین شناسی نظامی یک منبع صوتی را برای ساختار حفاظتی فراهم می‌سازد که در برابر انفجارهای اتمی یا غیراتمی محافظت لازم را تأمین می‌کند.

○ ژئودزی

دانش ژئودزی در راستای تعیین دقیق موقعیت نقاط سطح زمین و تعیین شکل و اندازه ابعاد زمین تأثیر بسیار گسترده‌ای در علوم نظامی دارد. این دانش دارای شاخه‌های مختلف با کاربردهای متنوع خود در تعیین هر چه دقیق‌تر شکل زمین می‌باشد. در بحث ژئودزی ریاضی (هندسی)، تعیین مختصات و موقعیت دقیق یک شبکه نقاط همگن با روشهای مثلث‌بندی و پیمایش انجام می‌گیرد. در ژئودزی نجومی (نجوم موضعی)، به وسیله مشاهدات نجومی و بکارگیری جداول مربوط به ستارگان سمت امتدادها و مختصات جغرافیایی نقاط ژئودزی تعیین می‌شود. در ژئودزی دینامیک (فیزیکال ژئودزی)، اندازه‌گیری‌ها مبتنی بر مطالعات و بررسیهای ژئوفیزیکی مانند اندازه‌گیری شتاب ثقل، سطح مبنایی ارتفاعی (ژئوئید)، اندازه‌گیری‌های مغناطیسی زمین به منظور تعیین انحراف مغناطیس و تعیین سمت دقیق در نقشه‌ها می‌باشد. در ژئودزی ماهواره‌ای (فضایی)، با استفاده از ماهواره یا قمار مصنوعی که موقعیت آنها همواره مشخص می‌باشد نسبت به تعیین موقعیت و اندازه‌گیری مشخصات هندسی و طبیعی زمین اقدام می‌نماید.

دوره هشتم، شماره سی و دوم / ۵

جغرافیای سیاسی - نظامی حوزه تخصصی بین رشته‌ای است که روابط موجود بین سیاست خارجی، امور نظامی و جغرافیایی را مورد مطالعه قرار می‌دهد و زمینه‌هایی از جمله حوزه مسئولیت، دیپلماسی، روابط بین‌المللی، استراتژی، هنر (فن) عملیاتی و تاکتیک را مورد بحث و تفحص خود قرار می‌دهد.^۴

جغرافیای سیاسی - نظامی ملاحظات سیاسی، دیپلماتیک، جامعه‌شناسی، اقتصادی و نظامی را در یک شیوه تمام استراتژیکی تلفیق نموده و به بررسی قدرت نسبی موجود در بین دولتهای مستقل و دولتهای اتلافی (هم پیمان) می‌پردازد.^۵

جغرافیای سیاسی - نظامی بررسی پایه و اساس قدرت ملی یعنی جمعیت، صنعت، بازرگانی، وضعیت مالی، ثبات داخلی منابع، اراده ملی و نیز نیروهای نظامی را شامل می‌شود.

اساس جغرافیای سیاسی - نظامی عبارت از: بررسی اندازه، شکل، موقعیت هر یک از مناطق جغرافیایی و کشورهای جهان و ویژگیهای مشخصه ملتها نسبت به یکدیگر می‌باشد.

جغرافیای سیاسی - نظامی، نقش بین کشورهای که دارای قدرت دریایی هستند و آنهایی که دارای قدرت دریایی و نیز قدرت زمینی می‌باشند، مورد توجه قرار می‌دهد. آلفرد تایلر^۶ شاهان شیوه قدرت دریایی را در سطح وسیعی بر مبنای تجزیه بریتانیا که از جانب قاره اروپا آسیب‌ناپذیر می‌باشد، توسعه داد و باعث شد که بریتانیا برای مدت ۱۴۰ سال بایک نیروی دریایی ممتاز و یک ناوگان عظیم تجاری بر یک امپراتوری جهانی حکمرانی نماید.

هلفورد مکیندر^۷ در سال ۱۹۰۴ میلادی، جلگه‌های روسیه را به عنوان ناحیه مرکزی و قلب اروپا^۸ معرفی نمود و تفوق نهایی بر این سرزمین را برابر با فرمانروایی ناحیه مرکزی دانست. در آلمان قبل از جنگ جهانی دوم نیز کارل هاوس هوفر^۹ اهداف جنگ آلمان را توسعه داد و بر این مسئله پافشاری کرد که اتحاد آلمان، روسیه و ژاپن، شکست‌ناپذیر خواهد بود. تهاجم هیتلر به شوروی سابق خلاف توصیه هوفر به ائتلاف اجباری بین نیروی دریایی امپراتوری بریتانیا و آمریکا منجر شد و در نهایت به شکست آلمان در سال ۱۹۴۵ میلادی انجامید.

جغرافیای سیاسی - نظامی یک عنصر اصلی استراتژیک نظامی در عصر هسته‌ای می‌باشد.

شیوه سیاسی قدرت و موقعیت نسبی در حفظ یک توازن جهانی قدرت با ائتلاف بین قدرتهای بزرگ و متوسط دارای اهمیت می‌باشند. ایده‌های جغرافیای سیاسی، اساس مباحثه کنونی در آمریکا بین طرفداران استراتژی دریایی و هواداران ائتلاف استراتژی دریایی و استراتژی زمینی را تشکیل می‌دهد.

جغرافیای سیاسی - نظامی به درک چگونگی تغییرات آبی در قدرت نسبی دولتها روی عملیات بالقوه نظامی نیز کمک می‌نماید.

سه قسمت مذکور در تقسیم‌بندی جغرافیای نظامی را می‌توان در ارتباط با سه بخش از فنون نظامی بشرح جدول (۱-۱) مشخص نمود.^{۱۰}

○ نقشه نظامی

همزمان با درگیر شدن در اولین جنگ برای انسانها روشن شده است که شناخت زمین و جو آن چه اهمیتی دارد، زیرا انسان در تمام مراحل زندگی خود با اقلیم و اوضاع طبیعی سروکار داشته و در جنگ نیز همین وضع ادامه یافته است.^{۱۱} در جنگ تعمیلی نیز این نکته برای فرماندهان روشن بود و مدنظر آنها قرار داشت.

جهت بهره‌برداری همزمان، سریع و همه‌جانبه از اطلاعات موجود پیرامون زمین، نقشه‌های توپوگرافی تهیه می‌شود. یک نقشه توپوگرافی تصویر تمامی عوارض موجود روی زمین در مقیاس کوچک است. و با کاربرد گسترده‌ای در زمینه‌های مختلف از جمله:

- نقشه مینا و راهنمای جمع‌آوری اطلاعات؛
- نقشه به عنوان یک منبع اطلاعات؛
- نقشه به عنوان زمین‌پذیرنده اکثر اطلاعات؛
- نقشه در ارائه مناسب اطلاعات.

نقشه در عملیات

- نقشه در اتخاذ تدبیر و انتخاب نوع عملیات؛
- نقشه در عملیات پدافندی.^{۱۲}

○ نقشه در مهندسی رزمی

مهندسی رزمی نیازمند شناسایی زمین به عنوان زمینه کاری و محیطه فعالیت و درگیری می‌باشد. یکی از تفاوت‌های عمده عملیات مهندسی رزمی با فعالیت‌های مهندسی غیرنظامی، ماهیت متغیر کار و وقوع حوادث و پیش‌آمدهایی است که در زمانی اندک، شرایط و حتی اهداف عملیات را دستخوش تغییر اساسی می‌کند. نقشه مقیاس‌های مختلف در فعالیت‌های مختلف مهندسی رزمی مورد استفاده است.

■ نقشه جهت شناسایی و مکانیابی؛

■ نقشه‌های اجرایی و طرح‌های مهندسی رزمی.^{۱۳}

نقشه‌های دریایی (آبنگاری) و چارتهای هوایی نیز بانوجه به شیوه خاص تهیه و اطلاعات ویژه آنها در هوانوردی و دریانوردی نیازی مسلم است. نقشه‌ای که با عملیات نقشه‌برداری بسیار دقیق تهیه می‌شود و میزان خطای آن کمتر از حد مجاز است، نقشه نظامی نامیده می‌شود. نقشه‌های نظامی دارای ویژگی‌هایی می‌باشند که مهمترین آنها عبارتند از:

دقت مهندسی؛

گستره و وسعت (تمامیت ارضی کشور و حتی برون مرزی)؛

اطلاعات کامل در مقیاس؛

بکارگیری فن‌آوری جدید جهت دستیابی سریع به اطلاعات

جغرافیایی (سرعت)؛

صحت اطلاعات جغرافیایی؛

اطلاعات بهنگام و به روز.

عکس هوایی یکی دیگر از منابع اطلاعات جغرافیایی است. عکسهای هوایی به دلیل اینکه حاوی اطلاعات زیادی از زمین هستند به کمک آنها می‌توان بدون تماس و کار گسترده میدانی به شناخت نسبتاً جامعی از مناطق

مورد مطالعه دست یافت. شکل‌گیری و رشد و پیشرفت عکسبرداری هوایی در ارتباط مستقیم با جنگ و فعالیت‌های نظامی در جهان صورت گرفته است. شیوه‌های عکسبرداری، در طیف‌های مختلف امواج مغناطیسی (باند‌های نورمرئی و مادون قرمز رنگی و سیاه و سفید)، با استفاده از منبع نور خورشید و منابع نور مصنوعی (لیزری) و نیز تصویربرداری الکترونیکی، تلاش پیوسته‌ای است که در جهت تهیه و تأمین اطلاعات در کاربردهای مختلف تصویری اعم از نقشه‌های توپوگرافی، تعبیر و تفسیر و شناسایی و موردنیاز، انجام می‌پذیرد.

در سالهای اخیر اطلاعات ماهواره‌ای و تکنولوژی جدید سنسج از دور پیشرفتهای چشمگیری داشته و بکارگیری تصاویر ماهواره‌ای در بررسی‌های مختلف زمین، هر روز از وسعت بیشتری برخوردار می‌گردد.

از سال ۱۹۶۰ میلادی عصر نوینی برای سنسج از دور آغاز شد. بخصوص با توسعه و پیشرفت ماهواره‌های مستقر در مدار زمین، امکان دستیابی به تصاویر ماهواره‌ای در ارتفاعات بالا از سطح زمین قطع نظر از مرزهای سیاسی کشورها عملی شد. در راستای این تحولات شاید مهتتر از همه تحولی بود که در سیستم‌های تهیه تصاویر الکترونیکی دیجیتال به وقوع پیوست، که می‌تواند داده‌های تصویری را به زمین ارسال و مخابره کند. هر یک از ماهواره‌های سنسج از دور براساس خصوصیات خویش از ارائه تصاویر قابل تفسیر و شناسایی در زمینه‌های مختلف علمی مناطق گرفته تا تصویربرداری پوششی با خصوصیات عکسی (سیستم مرکزی تصویربرداری) و قدرت تفکیک بالا در زمینه تهیه و تبدیل تصاویر همپوشش به نقشه، خدمات وسیعی را در بازنگری نقشه‌های متوسط مقیاس و تهیه نقشه‌های کوچک مقیاس عرضه کرده‌اند.

در حال حاضر تصاویر ماهواره‌ای در باندهای مختلف با قدرت تفکیک ۲،۵،۱۰،۲۰،۳۰ متر مورد استفاده در مطالعات جغرافیایی و فعالیت‌های نقشه‌برداری قرار می‌گیرد و تلاش در تهیه و عرضه تصاویر با قدرت تفکیک کمتر از یک متر نیز صورت می‌پذیرد. تصاویر ماهواره‌ای در زمینه تهیه نقشه به جایی رسیده است که انواع متعدد نقشه‌های موضوعی به انکای آنها تهیه می‌شود و در بسیاری از مراکز آموزشی، تحقیقاتی و اجرایی مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند.

۴-۲) اهمیت و لزوم مطالعه و بررسی جغرافیای نظامی

آگاهی از جغرافیای نظامی برای انجام مأموریت‌های نظامی امری مسلم است. مطالعه و بررسی جغرافیای نظامی بعنوان بخشی از مرحله طرح‌ریزی، وقتی شروع می‌شود که یک مأموریت جدید از طرف قرارگاه فرماندهی رده بالاتر دریافت می‌گردد و فرمانده ضمن پرداختن به شرح جزئیات مأموریت آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. گام بعدی برآورد وضعیت می‌باشد. برآورد وضعیت در برگیرنده مأموریت از نظر نیروهای خودی، نیروی دشمن و تجزیه و تحلیل جغرافیای نظامی از ویژگی‌های مشخصه عملیات می‌باشد. راه‌های دیگر برای اجرای مأموریت در نظر گرفته می‌شود و مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. فرمانده روی روش انجام کار تصمیم می‌گیرد و دستورآنی را برای نتیجه آن صادر می‌کند. نتایج

مسائل جغرافیای نظامی

در جغرافیای نظامی، تأثیر و کاربرد جغرافیای طبیعی و انسانی در طرح‌ریزیهای عملیاتی و یا اجرای عملیاتی مورد بررسی قرار می‌گیرد و ارزش و اهمیت نظامی عوامل مختلف جغرافیای با حرکت‌های واحدها و نیروهای عمده با توجه به سمت و سوی تهدیدات مورد توجه است.

جغرافیای نظامی تأثیر قابل توجهی در گذشته نیز روی عملیات نظامی داشته است. زمستان روسیه در شکست ناپلئون و هیتلر نقش مهمی ایفا نمود. اشکال طبیعی قابل دفاع زمین^{۱۴} واقع در شمال پاریس به فرانسه کمک کرد تا جلوی پیشروی نیروهای آلمان را در سال ۱۹۱۴ میلادی بگیرد. گستردگی چین، سعی و تلاش نیروهای ژاپن را برای تسلط نظامی در دهه ۱۹۳۰ میلادی نقش برآب نمود. حصارهای واقع در نورماندی، پیشروی متفقین را در ۱۹۴۴ میلادی متوقف ساخت. طبیعت جغرافیایی منطقه خلیج فارس این امکان را در سال ۱۹۹۱ میلادی برای تکنولوژی آمریکا فراهم ساخت که توانست ارتش عراق را در مدت زمان کوتاهی سرکوب کند.

به طور منطقی باید باور داشت که جغرافیای نظامی روی مسئله رزم در آینده تأثیر بسزایی خواهد داشت. در نتیجه ارزش جغرافیای نظامی در این است که اثرات منطقه عملیات را با شیوه تجزیه و تحلیل فضا و محیط تلفیق می‌نماید. □

پاورقی:

- 1) Military Geography
- 2) Collins, Jhon M: Military Geography for professionals and the public, Brassey's, WASHINGTON. LONDON, 1988, P.3.
- 3) Political - Military Geography
- 4) Collins, Jhon M: Military Geography for professionals and the public, Brassey's, WASHINGTON LONDON, 1998, P.277-283.
- 5) Glassner, Martin I and Harm J. de Blij : Systematic Political Geography, John Wiley, New York, 1989, P.17.
- 6) Alfered Thayer Mahan
- 7) Helford Mackinder
- 8) Heart Land of Europe
- 9) Karl Hasus Hofer

۱۰) صفوی، سیدیحیی: جغرافیای سیاسی - نظامی ایران (۱)، دانشگاه امام حسین (ع)، تهران، ۱۳۷۷، ص ۴.

۱۱) صفوی، سیدرحیم (یحیی): نقشه در اطلاعات و عملیات، نشریه علمی فنی سپهر، دوره اول، شماره دوم، زمستان ۱۳۶۹.

۱۲) همان منبع

۱۳) سازمان جغرافیای نیروهای مسلح، مجموعه مقالات (نقشه در دفاع، نقشه در سازندگی)، اولین سمینار نقشه برداری، دورستجی، دورستجی و علوم جغرافیایی، تهران، ۱۳۶۹.

14) Cuestas

مرحله طرح‌ریزی به منزله مأموریت‌هایی برای یگان‌های تابعه تلقی می‌شود. با دریافت این مأموریت‌های جدید، رده پایین‌تر یکی پس از دیگری دور جدیدی از طرح‌ریزی را آغاز می‌کنند که برآورد بیشتری از وضعیت و تجزیه و تحلیل جغرافیای مناطق جدید عملیات از آن جمله است.

منطقه عملیات یک ناحیه جغرافیایی است که از طریق مأموریت نظامی تعیین می‌شود. این منطقه شامل محلی است که به وسیله نیروها و جنگ افزارهای تحت کنترل یک فرمانده بطور مستقیم تحت تأثیر قرار می‌گیرد. این منطقه با توجه به مناطق اشغال شده به وسیله نیروهای دشمن متخاصم و عوارض زمین تعیین می‌شود و به عنوان هدفی است که باید تصرف شود یا حفظ گردد. منطقه‌ای که به وسیله یگان‌های خودی مجاور حفظ می‌شوند، منطقه پشتیبانی خود سازمان نظامی می‌باشد. یک فرمانده، به دانستن همه چیز در باره منطقه عملیات و رویدادهای مهمی که در سطح وسیعی دارای اهمیت هستند و به منطقه عملیات مربوط می‌شوند، علاقه مند است. فرمانده ممکن است منابع شناسایی رابرای پاسخگو بودن در زمینه مسائل مهم تعیین کند و اطلاعات مربوط به این مسائل را از قرارگاه رده بالاتر فرماندهی تقاضا نماید. جغرافیای نظامی، بخشی از اطلاعات نظامی است که مسئولیت آن به عهده افسر اطلاعات نظامی است. جمع آوری اطلاعات در زمینه ویژگی‌های طبیعی و مصنوعی زمین و در زمینه عوامل انسانی در صحنه عملیات یا در منطقه عملیات، اغلب به وسیله بخش‌ها یا سازمان‌های اطلاعاتی انجام می‌شود. در واژه‌های اطلاعاتی، اطلاعات رزمی با تجزیه و تحلیل زمین و اطلاعات استراتژیکی با تجزیه و تحلیل صحنه عملیات تطبیق می‌کنند.

قلمرو جغرافیای نظامی سه بعدی است، زیرا جنگ در اقیانوسها، در زیر سطح زمین، در جو، در بالای سطح زمین و در جنگ زمینی، روبروی سطح زمین به وقوع می‌پیوندد. فاکتورهای زمان و بُعد مسافت و اهمیت نسبی مواضع در موقع پرتاب مهمات به وسیله هواپیما یا پرتاب موشک و یا مشاهده از طریق ماهواره، معانی مشخصی را به خود اختصاص می‌دهند. زیر دریاییها، هواپیماها و ماهواره‌ها در مدار زمین با امکان استفاده از ایستگاههای فضایی دارای سرنشین در برآورد کردن وضعیت مطلوب، باید مورد توجه قرار گیرد. این برآورد وضعیت تا مرز بیرونی جو را شامل می‌شود. جغرافیای نظامی از آخرین و جدیدترین فن آوری و روش شناسی استفاده می‌کند. ماهواره‌های زمینی در ژئودزی و نقشه‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند. عکاسی و عکسبرداری هوایی و فضایی در کارتوگرافی، تجزیه و تحلیل صحنه جنگ و تجزیه و تحلیل زمین مورد استفاده قرار می‌گیرند. رایانه‌ها برای محاسبه فاکتورهای زمان و فضا و محل دقیق هدفها و جمع‌آوری اطلاعات، مدیریت و تجزیه و تحلیل داده‌های جغرافیایی مورد استفاده قرار می‌گیرند. روشهای جدید مدل سازی و تجزیه و تحلیل فضایی نیز برای مسائل جغرافیای نظامی بکار گرفته می‌شوند.

در بسیاری از فعالیتهای نظامی بدون تأکید به عنوان جغرافیای نظامی، از اصول و مبانی آن استفاده می‌شود. تجزیه و تحلیل منطقه عملیاتی همیشه بخشی از خط مشی تاکتیکی است و تجزیه و تحلیل صحنه جنگ یک بخش استثنایی از شیوه اطلاعاتی است. در حالی که جغرافیای سیاسی - نظامی در مطالعات استراتژیکی نظامی - سیاسی مورد استفاده قرار می‌گیرد.